

Garrotxa

17 excursions
en BTT

Sergi Lara

Cossetania Edicions

Azimut

Comarcal
BTT

Col·lecció: Azimut Comarcal
Sèrie BTT – 3

GARROTXA

17 excursions en BTT

SERGI LARA

Primera edició impresa: maig del 2010
Primera edició electrònica: juny del 2010

Edita: Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 - 43800 VALLS
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

© del text i de les fotografies: Sergi Lara i Garcia
© de l'edició: Cossetània Edicions

Disseny i composició: Imatge-9, SL

ISBN de l'edició en paper: 978-84-9791-688-2
ISBN de l'edició electrònica (PDF): 978-84-9791-744-5

INTRODUCCIÓ

Descripció geogràfica.....	7
Classificació dels itineraris	9
Travesses complementàries.....	11
Utilització de la guia.....	12
Bibliografia.....	14

ELS ITINERARIS

1. El massís del Mont	16
2. El massís de Bassegoda (I).....	22
3. El massís de Bassegoda (II)	28
4. La vall de Beget	34
5. La vall del Bac	40
6. La vall de Bianya (I)	46
7. La vall de Bianya (II)	52
8. La Zona Volcànica (I)	58
9. La Zona Volcànica (II).....	65
10. La vall del Fluvià (I)	72
11. La vall del Fluvià (II)	78
12. La serra de Finestres.....	84
13. La Zona Volcànica (III)	90
14. Les valls d'en Bas i Hostoles.....	96
15. El massís de Collsacabra (I)	102
16. El massís de Collsacabra (II)	108
17. El massís del Puigsacalm.....	114

*A Bea, pel seu incondicional suport
i, sobretot, pel gran amor que compartim*

*«Saps on és la fageda d'en Jordà?
Si vas pels volts d'Olot, amunt del pla,
trobaràs un indret verd i profund
com mai cap més n'hagis trobat al món:
un verd com d'aigua endins, profund i clar;
el verd de la fageda d'En Jordà.
El caminant, quan entra en aquest lloc,
comença a caminar-hi a poc a poc,
compta els seus passos en la gran quietud,
s'atura, i no sent res, i està perdut.
Li agafa un dolç oblit de tot lo món
en el silenci d'aquell lloc profund,
i no pensa en sortir, o hi pensa en va:
és pres de la fageda d'En Jordà,
presoner del silenci i la verdor.
Oh companyia! Oh deslliurant presó!».*

Joan Maragall

Aturada al costat del roure de la font del Bac (massís del Mont)

Introducció

La Garrotxa és un dels territoris més feréstecs de Catalunya, i al mateix temps, un dels que presenten una major complexitat orogràfica. El Diccionari de la Llengua Catalana de l'Institut d'Estudis Catalans defineix el terme garrotxa com a “terra aspra, trencada o de mala petja”. Efectivament, no cal aprofundir massa al llarg de les diferents valls que conformen el seu entramat geogràfic per adonar-se d'aquesta realitat. A la Garrotxa trobem l'espai de transició que millor mostra l'encaix de l'extrem nord-est de la península Ibèrica entre els Pirineus, la Mediterrània i la resta d'Europa. És, doncs, des del punt de vista geològic i paisatgístic on trobem el més alt valor de la Garrotxa com a territori, si bé, pel fet de formar part del cor de l'anomenada Catalunya Vella, també trobem que el patrimoni humà assoleix aquí un altíssim valor com a llegat cultural.

El present llibre, elaborat com a guia per recórrer en bicicleta de muntanya aquesta inclassificable terra, feia temps que es contemplava com un fet necessari, tant per cobrir l'espai de les publicacions per fer rutes en BTT, com per reivindicar la descoberta de la Garrotxa en la seva integritat, malgrat la gran dificultat que representa submergir-se dintre d'una geografia força salvatge. En aquest sentit, la guia esdevé un perfecte instrument de divulgació per donar a conèixer que justament la geografia física de la Garrotxa s'estén més enllà dels seus límits administratius, fonamentalment cap a les comarques veïnes més septentrionals del Vallespir (a la Catalunya Nord), el Ripollès i l'Alt Empordà, on el terme “Alta Garrotxa” fa temps que és una realitat que ja no discuteix ningú. Per altra banda, la resta de l'espai geogràfic dels voltants, el que té a veure amb les fronteres naturals que es concreten amb quatre comarques veïnes més, com són Osona, la Selva, el Gironès i el Pla de l'Estany, permet adonar-nos amb més claredat que ens trobem davant d'un territori ben delimitat entre grans accidents geogràfics. No és estrany, doncs, que més de dos terços dels itineraris seleccionats passin en algun moment en major o menor mesura per cadascuna de les diferents comarques de l'entorn de la Garrotxa.

Com a amant i coneixedor d'aquesta geografia més que com a autor, em veia obligat a presentar la Garrotxa com el territori que és; comarca amb identitat pròpia dintre d'uns límits administratius, però també gran comarca natural on conflueixen aquests esmentats accidents geogràfics, els quals, alhora, formen part essencial de la identitat de tot un país com un dels paisatges més esplèndids de Catalunya en el seu conjunt.

En aquest sentit, ha estat imprescindible que la feina feta fos del tot rigorosa per tal d'aconseguir els itineraris més atractius possibles, escollint-los en relació als principals massissos i valls que donen forma al territori pels perímetres i dintre de l'espai interior. Com he dit, una terra tan accidentada amb domini del bosc mediterrani i presència del medi eurosiberià i el medi subalpí, a causa d'unes especials condicions geoclimàtiques, fa que el trànsit a peu o en BTT al moment d'enfilarse

per qualsevol vessant muntanyosa resulti certament exigent. D'aquesta manera, la valoració de la guia en la seva totalitat des del punt de vista fisicotècnic pot qualificar-se d'un nivell mitjà-alt atenent els perfils i recorreguts de les diferents rutes, com no podia ser d'altra manera.

Cal dir, per acabar, que la descoberta o travessa al llarg de tot l'any representa una activitat que demana haver d'escollir el moment més adient, si bé és durant l'eclosió primaveral i la fantasia cromàtica del canvi de fulles a la tardor quan la Garrotxa ofereix els més variats matisos per gaudir del seu sensacional atractiu paisatgístic. Un atractiu, però, sempre salvatge i marcat per petits racons remots i amagats, perquè sens dubte aquesta és la veritable essència d'aquesta terra única i autèntica perla de l'Europa més desconeguda.

DESCRIPCIÓ GEOGRÀFICA

Tal com hem explicat a la introducció, la Garrotxa és un territori variat de gran complexitat orogràfica. Cap a llevant la gran plana de l'Empordà marca l'obertura cap a la salabror mediterrània. Cap a ponent i cap al nord són els perfils del Pirineu axial els que aixequen la perspectiva amb un arc de muntanyes mitjanes que se superposa a les alçades dels grans cims d'alta muntanya. Cap al sud apareix l'eix de l'anomenada Serralada Transversal que tanca la comarca, amb alçades mantingudes que donen la sensació de formar part tot d'un mateix conjunt. Un conjunt, però, que cal matisar per tal de diferenciar l'espai on queden localitzades les diferents rutes. D'aquesta manera, podem parlar de tres sectors: l'Alta Garrotxa, la Garrotxa Central i la Garrotxa Meridional.

En canvi, parlant en termes generals, trobem un conjunt amb una forta pluviositat que presenta un règim entre els 900 mm anuals a les valls centrals i els 1.500 mm als punts més enlairats, tant al nord com al sud. La barreja, doncs, de components mediterranis, subalpins i fins i tot atlàntics permet gaudir d'una vegetació rica amb grans masses forestals, on destaquen els alzinars, les rouredes i les fagedes.

Paisatge dels afores d'Argelaguer (les muntanyes de l'Alta Garrotxa al fons)

L'Alta Garrotxa

Tot aquest sector, en el seu conjunt, va ser declarat deu anys enrere Espai d'Interès Natural per la Generalitat de Catalunya. Aquesta declaració ha permès redescobrir la unitat del territori com a comarca natural, estesa per una banda cap a la capçalera del riu Llierca fins a l'amagat racó de Beget (administrativament dintre del Ripollès), i per altra banda cap a la capçalera del riu Muga, abraçant tot l'ample municipi d'Albanyà (administrativament a l'Alt Empordà).

En el centre de l'espai, el massís del puig de Bassegoda (1.373 m) s'enlaira amunt com el símbol més representatiu, malgrat que el punt on la comarca de la Garrotxa assoleix la seva major alçada és el puig de Comanegra (1.558 m). Aquestes són alçades modestes en relació amb els cims veïns situats més cap al nord, amb la pica del Canigó al capdavant, veritable símbol de totes les terres catalanes. El factor essencial, doncs, és el caràcter de muntanya mitjana que amaga un impressionant conjunt de petites valls tancades i lligades unes amb les altres, on queda ben palès l'alt valor del patrimoni natural i humà.

La Garrotxa Central

Amb la ciutat d'Olot ocupant el centre de la comarca i el curs del riu Fluvià marcant l'eix de tall central del territori, és fàcil adonar-se que totes les rutes que trobem al llarg d'aquest sector corresponen a l'espai més humanitzat. Un fet, però, que no impedeix gaudir d'alguns dels paisatges locals, des de l'harmoniosa vall de Bianya fins a la monumental vila de Besalú, passant pel conegut espai del parc natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa.

Un espai únic en el conjunt de la península Ibèrica gràcies a la quarantena de cons volcànics recoberts d'una exuberant vegetació, on destaca l'anomenada Fageda d'en Jordà, a poc més de 500 metres d'altitud sobre el nivell del mar, dintre d'un insòlit microclima. És, per aquest motiu, un sector on ens podem adonar del caràcter propi i diferenciador de la Garrotxa, encaixada a cavall entre la costa mediterrània i el plegament dels Pirineus, amb una indiscutible empremta de les convulsions geològiques que va patir durant períodes molt més antics de la història de la Terra.

La Garrotxa Meridional

De qualsevol manera, l'actual fesomia de la Garrotxa no seria la mateixa sense el complement de les estructures muntanyoses situades al sud i sud-oest de la incomparable Zona Volcànica, des de la poc coneguda serra de Finestres fins a les grans cingleres del massís de Collsacabra, passant per l'altiu massís del Puigsacalm (1.515 m), possiblement la talaia més sensacional de tot el Prepirineu gironí. A la falda d'aquestes estructures, les valls d'en Bas i d'Hostoles permeten un trànsit tranquil i contemplatiu d'aquest paisatge de perfils espectaculars. Un trànsit que, gràcies a la via verda de la Ruta del Carrilet entre Olot i Girona, amb gairebé seixanta quilòmetres de recorregut, podem assaborir sense grans esforços, no així tota la resta de rutes del sector, les quals obliguen a afrontar grans desnivells per assolir un privilegi encara major, ja que difícilment trobarem un

sector tan delimitat que presenti tot el ventall de masses forestals i vessants contraposades com les que ofereix la Serralada Transversal, dintre d'un espai de confluència de fronteres naturals.

CLASSIFICACIÓ DELS ITINERARIS

Aprofitant aquesta mateixa divisió geogràfica, els itineraris seleccionats queden emmarcats en cadascun dels sectors descrits: Alta Garrotxa (cinc itineraris, de l'1 al 5), Garrotxa Central (cinc itineraris, del 6 al 10) i Garrotxa Meridional (cinc itineraris, de l'11 al 15).

· Itineraris de dificultat baixa-mitjana

- Núm. 13. La Zona Volcànica (III):

Longitud: 16,05 km.

Desnivell acumulat: 350 m.

- Núm. 14. Les valls d'en Bas i d'Hostoles:

Longitud: 34,20 km.

Desnivell acumulat: 190 m de pujada i 450 m de baixada.

· Itineraris de dificultat mitjana

- Núm. 5. La vall del Bac:

Longitud: 21,90 km.

Desnivell acumulat: 730 m de pujada i 160 m de baixada.

- Núm. 7. La vall de Bianya (II):
Longitud: 32,15 km.
Desnivell acumulat: 430 m de pujada i 810 m de baixada.
- Núm. 8. La Zona Volcànica (I):
Longitud: 21,75 km.
Desnivell acumulat: 360 m.
- Núm. 10. La vall del Fluvià (I):
Longitud: 17,05 km.
Desnivell acumulat: 370 m.
- Núm. 11. La vall del Fluvià (II):
Longitud: 30,05 km.
Desnivell acumulat: 480 m.

· Itineraris de dificultat mitjana-alta

- Núm. 1. El massís del Mont:
Longitud: 33,10 km.
Desnivell acumulat: 790 m.
- Núm. 9. La Zona Volcànica (II):
Longitud: 33,85 km.
Desnivell acumulat: 400 m de pujada i 680 m de baixada.
- Núm. 12. La serra de Finestres:
Longitud: 28,45 km.
Desnivell acumulat: 730 m.
- Núm. 15. El massís de Collsacabra (I):
Longitud: 33,65 km.
Desnivell acumulat: 560 m.

El pont vell de Besalú

- Núm. 16. El massís de Collsacabra (II):
Longitud: 41,45 km.
Desnivell acumulat: 840 m de pujada i 870 m de baixada.

· *Itineraris de dificultat alta*

- Núm. 2. El massís de Bassegoda (I):
Longitud: 50,90 km.
Desnivell acumulat: 1.290 m.
- Núm. 3. El massís de Bassegoda (II):
Longitud: 46,35 km.
Desnivell acumulat: 1.020 m.
- Núm. 4. La vall de Beget:
Longitud: 29,65 km.
Desnivell acumulat: 750 m.
- Núm. 6. La vall de Bianya (I):
Longitud: 34,45 km.
Desnivell acumulat: 810 m.
- Núm. 17. El massís del Puigsacalm:
Longitud: 28,45 km.
Desnivell acumulat: 890 m.

TRAVESSES COMPLEMENTÀRIES

· *Integral de l'Alta Garrotxa (Albanyà-Sant Pau de Segúries)*

Enllaç dels itineraris núm. 2 i 3 (el massís de Bassegoda, I i II) amb l'itinerari núm. 5 (la vall del Bac). La travessa segueix el pas pel coll de Riu des de Sant Miquel de Bassegoda fins a Sadernes, pujant directament des d'Albanyà, i posterior enllaç entre el pont de Llierca i Can Bundància a través de la pista de Can Banal (Montagut).

Longitud: 57 km.

Desnivell acumulat: 1.600 m de pujada i 1.000 m de baixada.

Cal preveure vehicle de recollida o bé es pot planificar com a etapa de la travessa integral dels Pirineus.

Jornada sencera.

· *Ripoll-Girona (per la Garrotxa Central i Meridional)*

Enllaç de l'itinerari núm. 7 (la vall de Bianya, II) amb l'itinerari núm. 12 (les valls d'en Bas i d'Hostoles). Punt d'enllaç a Olot (Ruta del Carilet).

Longitud: 100 km.

Desnivell acumulat: 700 m de pujada i 1.400 m de baixada.

Estacions de Renfe a Ripoll i Girona.

Una o dues jornades.

· *Ripoll-Vic (per la Garrotxa Central i Meridional)*

Enllaç de l'itinerari núm. 7 (la vall de Bianya, II) amb l'itinerari núm. 14 (el massís de Collsacabra, II). Punt d'enllaç a Olot.

Longitud: 110 km.